

Arhus
centar
Zenica

Udruženje "EKO FORUM" Zenica

Talića brdo 11
72 000 Zenica, Bosna i Hercegovina
E-mail: info@ekoforumzenica.ba
Web: www.ekoforumzenica.ba
Tel/fax: +387 32 40 50 50

Ministarstvo za okoliš i turizma FBiH, n/r ministrica Edita Đapo
Hamdije Čemerlića 2, 71000 Sarajevo

Predmet: Mišljenje o zahtjevu operatora ArcelorMittal d.o.o. Zenica za ponovno izdavanje
okolišne dozvole za integralnu proizvodnu liniju, dostavlja se

Poštovani,

Dana 24.2.2021. godine Ministarstvo je na web stranici stavilo na uvid Zahtjev za ponovno izdavanje okolišne dozvole za integralnu proizvodnu liniju koja obuhvata 7 pogona operatora ArcelorMittal d.o.o. Zenica. Zakonom o zaštiti okoliša FBiH (33/03), koji je važio do 4.3.2021, rok za podnošenje zahtjeva za izdavanje okolinske dozvole je 120 dana, jer je to rok u kojem je ministarstvo dužno izdati dozvolu nakon podnošenja zahtjeva. To znači da je datum podnošenja ovog zahtjeva trebao biti u decembru 2021. godine. Kompanija ArcelorMittal Zenica podnijela je zahtjev za obnovu okolinske dozvole u januaru 2021. godine, uz opravdanje da su prethodni postupci izdavanja dozvola dugo trajali i da se žele osigurati da ne bude perioda rada postrojenja bez okolinske dozvole. Zahtjev je podnesen čak 287 dana ranije (što sa 120 dana zakonskog roka čini više od 400 dana). Istina je da je zahtjev za obnovu dozvole prošli put podnesen u februaru 2016 a da je dozvola izdata u aprilu 2017, ali je zahtjev u tom periodu dva puta mijenjan, jedanput u maju 2016, a drugi put u augustu 2016. godine. Oba puta je stručna komisija zahtjev obradila u kratkom roku, ali je upravo kompanija ArcelorMittal izmjenama i dopunama zahtjeva produžavala proces obnove dozvole. Da je zahtjev bio pripremljen kako treba, i ta okolinska dozvola bi bila izdata u zakonskom roku od 120 dana.

Smatramo da je zahtjev podnesen prerano, kako bi se izbjegla primjena odredbi novog Zakona o zaštiti okoliša, koji je stupio na snagu 8 dana od dana objavljivanja u Službenom listu FBiH (4.3.2021). Stoga tražimo da se **zahtjev vrati podnosiocu, kako bi se isti uskladio sa odredbama novog zakona**, jer nema objektivne potrebe da se zahtjev podnosi prerano, pogotovo što **ne sadrži podatke o emisijama za 2020. godinu**.

Zahtjev podnesen u januaru 2021. godine je nepotpun zato što nije obuhvatio sve potrebne pogone i postrojenja koji čine integralnu proizvodnu liniju. Integralnu proizvodnu liniju, prema podnesenom Zahtjevu, čine slijedeći proizvodni pogoni:

1. Koksara
2. Priprema rude i Aglomeracija
3. Visoka peć
4. Čeličana: BOF i EAF-100t (trenutno nije u radu)
5. Valjaonice: Sitna pruga, Žična pruga i Tvorница građevinske armature
6. Energetika
7. Saobraćaj

Međutim, u stvarnosti integralnu proizvodnu liniju čine i pogoni i postrojenja koji nisu obuhvaćeni zahtjevom, a bez kojih integralna proizvodnja nije moguća:

1. Termoelektrana toplana Zenica
2. Industrijska deponija "Rača"

Zakon o zaštiti okoliša FBiH, i stari (2003) i novi (2021) zasnovan je na određenim načelima. Načelo **opreza i prevencije**, načelo **integralnog pristupa**, načelo **učestća javnosti** i **pristup informacijama** su temelji zaštite okoliša kojih bi se trebali pridržavati svi subjekti koji svojim djelovanjem utječu na okoliš ili imaju zadaću da štite okoliš od aktivnosti koje narušavaju ili mogu narušiti kvalitet okoliša i ljudsko zdravlje.

Arhus
centar
Zenica

Udruženje "EKO FORUM" Zenica

Talića brdo 11
72 000 Zenica, Bosna i Hercegovina
E-mail: info@ekoforumzenica.ba
Web: www.ekoforumzenica.ba
Tel/fax: +387 32 40 50 50

Okolinska dozvola za Toplanu Zenica broj UP I 05/2-23-11-183/18 SN izdata je 18.3.2019. godine, uprkos činjenici da nisu uvažene primjedbe iz javne rasprave koje se tiču prečišćavanja koksnog plina u skladu s BAT 2013 preporukama, uz opravdanje da će to biti riješeno "Glavnim projektom Toplane". Taj projekat nije dostupan javnosti i nije poznato na koji način će problem prečišćavanja koksnog plina biti riješen. Stoga je neophodno da se **okolinska dozvola za toplanu obuhvati novom okolinskom dozvolom za integralnu proizvodnu liniju**, odnosno da se ta dva predmeta spoje u jedinstveni postupak.

Federalno ministarstvo izdalo je 3.4.2017. godine obnovljenu okolišnu dozvolu privrednom društvu ArcelorMittal d.o.o. Zenica Rješenjem broj UPI 05/2-23-11-36/16 SN za pogone i postrojenja: koksara, aglomeracija, visoka peć, čeličana BOF i EAF-100t, valjaonice, kovačnica, energetika i saobraćaj, na period od 5 (pet) godina. Tačkom 11. obnovljene okolišne dozvole, predviđeno je da Federalno ministarstvo okoliša i turizma jednom godišnje izvrši kontrolu realizacije mjera smanjenja emisija i o tome sačiniti izvještaj. Do danas su sačinjena samo dva izvještaja (31.8.2018. i 4.9.2019), a na zahtjeve za pristup informacijama Eko forum je dostavljen nezvanični izvještaj (koji nije sačinilo Ministarstvo nego kompanija ArcelorMittal) u junu 2020. godine. U posljednjem objavljenom zvaničnom izvještaju od 4.9.2019. godine utvrđeno je da je ponovo došlo do prolongiranja rokova ključnih mjera za smanjenje zagađenja zraka u Zenici.

U poglavlju 3.3. Rješenja broj UPI 05/2-23-11-36/16 SN od 3.4.2017. godine stoji da je "operator dužan pribaviti posebnu okolišnu dozvolu za industrijsko odlagalište Rača, u skladu s propisima FBiH". Niti je operator podnio zahtjev za izdavanje te okolišne dozvole, niti je ista obuhvaćena novim zahtjevom. Planom upravljanja otpadom iz septembra 2020 planirano je da se na Raču godišnje deponuje:

- 3.978 t granulirane troske
- 523 t VP prašine
- 1.650 t vatrostalnog materijala s kazanske hale
- 1.091 t građevinskog otpada
- 8.662 t troske iz taložnog bazena
- 268 t mikerske troske
- 4.185 t konvertorskog vatrostalnog otpada
- 4.883 t troske sa konti liva
- 1.240 t kazanske troske
- 230.706 t pepela, šljake i mulja iz pogona energetika
- 4.337 t mulja s prečišćavača VP plina
- 1.860 t otpada s čišćenja vagona

Ukupno to čini 262.860 tona otpadnog materijala. Nije jasno kako se smanjila količina troske u odnos na plan iz 2016. godine, kad je samo granulirane troske bilo 497.023 t, a 2020. godine 388.963 t, od čega se najveći dio planira prodati cementarama. Smanjenje količina troske za 21% ne odgovara promjenama u obimu proizvodnje.

Čak i kad bi se isključio otpad koji nastaje u pogonu energetika (izgradnjom nove toplane), to i dalje predstavlja 32.154 tone otpada. To je 88 tona otpada dnevno, što je značajno manje od 2.000 tona dnevno iz plana iz 2016. godine. Operatori MLM Zagreb i Sahva d.o.o. Zenica posjedovali su do 8.12.2016. godine okolinsku dozvolu za eksploataciju berne sa lokaliteta Rača, ali ta dozvola nije obuhvatila deponovanje novog otpada. Stoga je potrebno da ministarstvo podnosiocu **zahtjev vrati kako bi se isti dopunio industrijskim odlagalištem Rača** bez kojeg nema integralne proizvodne linije.

U poglavlju 3.6.1. Zahtjeva operater daje pregled realizacije mjera naloženih prethodnom okolinskom dozvolom. Postavlja se pitanje da li su Federalna uprava za inspeksijske poslove i Federalno ministarstvo okoliša i turizma vršili provjeru dostavljenih podataka, jer prema nama dostupnim informacijama stanje na

terenu ne odgovara navodima iz Zahtjeva. Za brojne mjere stoji da su realizirane, ali stepen realizacije tih mjera je upitan. Za neke mjere konstatovano je samo da se neće realizirati uz navođenje niza izgovora koji nisu uvijek utemeljeni na propisima FBiH.

Mjera	Opis iz Zahtjeva	Komentar
1.1.1	Mjera se neće realizovati	Izrada Studije uticaja na okoliš bila je propisana i 2009. i 2017, s ciljem da se može pratiti stepen realizacije i efekat provedenih mjera. Neprihvatljivo je da ministarstvo ignoriše nepostojanje studije nultog stanja.
1.2.1	Mjera je realizovana	Posljedica provođenja ove mjere su dokazi da su prethodni izvještaji o kontinuiranom monitoringu emisija u zrak bili neupotrebljivi. U tabeli 3.14 vidi se da su emisije SO ₂ 2019. godine bile dva do tri puta veće nego prethodnih godina. U istoj tabeli nedostaju podaci za 2020. godinu.
1.2.2	Mjera se neće realizovati	Nedopustivo je da se ne mjere organski polutanti u okolini koksare. Operater tvrdi da mu treba 5 godina za pripremu takvih mjerenja. Od prve okolinske dozvole proteklo je 12 godina. Slična mjera (3.11 Izrada analize o zagađenosti okoliša u nultom stanju) bila je planirana i prvom okolinskom dozvolom s rokom realizacije 24.11.2011
1.3.1	Mjera je realizovana	U tabelama 3.20 i 3.21. Zahtjeva nedostaju podaci za 2020. godinu. Povećanje emisija prašine sa 9 na 568 tona, odnosno sa 75 na 339 tona 2019 godine u odnosu na 2018 pokazuju da nešto nije u redu s ovom mjerom i njenim rezultatima.
1.3.2	Realizacija mjere u toku	Mjera je trebala biti realizovana do aprila 2018.
1.3.3	Mjera je realizovana	Mjera je kasnila 19 mjeseci
1.4.1	Mjera je realizovana	Mjera je kasnila 21 mjesec
1.5.1	Mjera je realizovana	Mjera je kasnila 16 mjeseci
2.1.1	Mjera je realizovana	Kozmetička mjera, bez značajnih ulaganja
2.1.2	Mjera je realizovana	Kozmetička mjera, bez značajnih ulaganja
2.1.3	Mjera je realizovana	Značajna mjera
2.1.4	Mjera je realizovana	Kozmetička mjera, bez značajnih ulaganja
3.1.1	Mjera je realizovana	Redovna tehnološka mjera
3.1.2	Mjera je realizovana	Redovna tehnološka mjera
3.1.3	Mjera je realizovana	Redovna tehnološka mjera
3.1.4	Mjera je realizovana	Mjera nije realizovana, urađena je zamjenska mjera i treba provjeriti njene efekte

Arhus
centar
Zenica

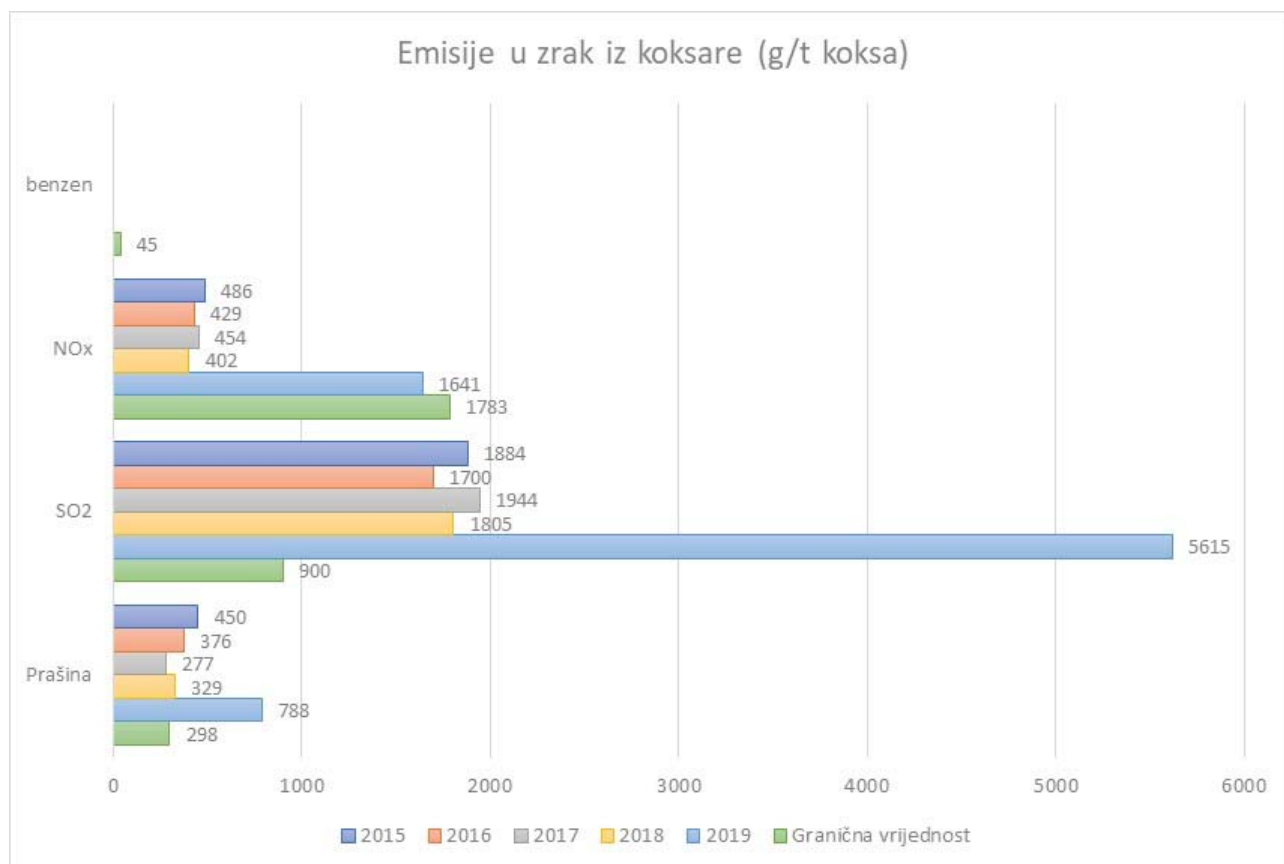
Udruženje "EKO FORUM" Zenica

Talića brdo 11
72 000 Zenica, Bosna i Hercegovina
E-mail: info@ekoforumzenica.ba
Web: www.ekoforumzenica.ba
Tel/fax: +387 32 40 50 50

Mjera	Opis iz Zahtjeva	Komentar
3.1.5	Mjera nije realizovana	Ista mjera (3.2 Ugradnja sistema za besprašinsko istiskivanje koksa) bila je planirana i prvom okolinskom dozvolom s rokom realizacije 24.11.2012
3.3.1	Mjera je realizovana	Redovna tehnološka mjera
3.4.1	Mjera je realizovana	Značajna mjera
3.4.2	Mjera je realizovana	Značajna mjera
3.4.3	Mjera je realizovana	Značajna mjera
3.5.1	Mjera je realizovana	Bez značajnog uticaja na okoliš
3.7.1	Mjera je realizovana	Bez značajnog uticaja na okoliš
4.1.1	Realizacija mjere u toku	Mjera je trebala biti realizovana do marta 2019. Planirana realizacija nije u skladu s BAT 2013
4.1.2	Mjera je realizovana	Redovna tehnološka mjera
4.1.3	Mjera je realizovana	Redovna tehnološka mjera
4.1.4	Mjera je realizovana	Redovna tehnološka mjera
4.1.5	Mjera je realizovana	Treba provjeriti tvrdnju da je kotao radio 10 dana godišnje
4.2.1	Mjera je realizovana	Mjera završena prije izdavanja dozvole, zbog jeftine izvedbe bila potrebna rekonstrukcija.
4.2.2	Mjera je realizovana	Mjera je kasnila 6 mjeseci
4.2.3	Mjera se neće realizovati	Najave za gašenje SM4 traju godinama, a stalno se odgađa zbog propusta na mjerama za SM5 i SM6
4.2.4	Realizacija mjere u toku	Nema dovoljno informacija o izrađenom planu
4.3.1	Mjera je realizovana	Značajna mjera
4.4.1	Mjera je realizovana	Mjera nije dala zadovoljavajuće rezultate
4.4.2	Realizacija mjere u toku	Mjera nije dala zadovoljavajuće rezultate, realizacija kasni 30 mjeseci
4.4.3	Realizacija mjere u toku	Mjera nije dala zadovoljavajuće rezultate
4.4.4	Mjera je realizovana	Značajna mjera
4.5.1.	Mjera je realizovana	Redovna tehnološka mjera
4.6.1	Realizacija mjere u toku	Mjera je kasnila iz objektivnih razloga. Ostaje otvoreno pitanje primjene BAT 2013, a ovaj pogon nije obuhvaćen ovim zahtjevom.
4.6.2	Realizacija mjere u toku	Nedopustivo da se čeka da grad završi radove na izgradnji svog kolektora, AMZ treba paralelno početi izradu svog akcionog plana

Prema izjavi operatora, od 40 planiranih mjera realizirano je 29, 4 nisu realizovane, a realizacija 7 mjera je u toku. Od 29 realizovanih, 3 su kozmetičke mjere, 8 je redovnih tehnoloških mjera, 6 mjera je uspješno realizovano sa značajem po zaštitu okoliša. 5 mjera za koje se tvrdi da jesu realizovane nisu dale rezultate.

U tabeli 3.6 nedostaju podaci za 2020. godinu. Posebno zabrinjava što su emisije sa koksare drastično povećane 2019. godine kad je izvršeno premještanje AMS. Upravo bi podaci za 2020. godinu dali odgovor na pitanje da li je nagli skok emisija za 2019. posljedica nepravilnih mjerenja u prethodnom periodu (zbog čega je 2017. godine i naloženo premještanje AMS). Da je zahtjev podnesen polovinom 2021. kako je i propisano, ti podaci bi bili dostupni.

Kao što se vidi iz priloženog dijagrama (prema podacima iz Zahtjeva) nisu dati rezultati mjerenja benzena, emisije SO₂ su 6 puta veće od BAT granične vrijednosti, emisije prašine su 2,5 puta veće od BAT granične vrijednosti, a 2019. godine, nakon premještanja AMS (mjera 1.2.1 iz prethodne okolinske dozvole, koja je trebala biti realizirana u oktobru 2017 a realizirana je tek u aprilu 2019. godine).

U zahtjevu nema predloženih mjera poboljšanja, kao da je do sada urađeno sve što se moglo uraditi. U tabeli 3.38 treba predefinisati "stalni zadatak" za sve mjere koje se mogu vremenski ograničiti. dodati dinamiku izvođenja, sadržaj, rokove i druge mjerljive podatke, odnosno indikatore realizacije.

U tabeli 3.40 na odjeljenju koksne baterije pogrešno je navedena granična vrijednost za prašinu, treba da iznosi 50 a ne 100 mg/m³.

U tabeli 3.40 na odjeljenju koksne baterije dodati polutant "kancerogene materije" – povremena mjerenja, GVE prema tačkama 10 i 11. Pravilnika o graničnim vrijednostima emisija u zrak (Sl.n. FBiH 12/2005).

Arhus
centar
Zenica

Udruženje "EKO FORUM" Zenica

Talića brdo 11
72 000 Zenica, Bosna i Hercegovina
E-mail: info@ekoforumzenica.ba
Web: www.ekoforumzenica.ba
Tel/fax: +387 32 40 50 50

U tabeli 3.40 u odjeljenju aglomašina – proces aglomerisanja dodati PCDD/F, PAH i VOC istovjetno prethodnoj okolinskoj dozvoli.

U tabeli 3.40 nedostaje odjeljenje miksera na čeličani.

U tabeli 3.40 u odjeljenju konvertora (Gazočistka) dodati PAH i PCDD/F istovjetno prethodnoj okolinskoj dozvoli.

U tabeli 3.40 na odjeljenju transporta nemetalnih dodataka pogrešno je navedena granična vrijednost za prašinu, treba da iznosi 50 a ne 100 m_N^3 .

U zahtjevu se nigdje ne navodi EBS za otpadne vode. Potrebno je zahtjev dopuniti podacima o EBS-u i priložiti akte kojima se dokazuje EBS. Napominjemo da je u prethodnoj okolinskoj dozvoli navedeno da je EBS za 2011. godinu bio 818.483, za 2013. godinu 233.541 a za 2015. godinu 249.735. Također treba dostaviti i podatke o količinama utrošenog CO2 kojima se smanjuje pH vrijednost otpadnih voda (po godinama).

Grad Zenica je već započeo aktivnosti na projektovanju i izgradnji kolektora komunalnih otpadnih voda i nema potrebe da se više čeka završetak tog objekta. ArcelorMittal ima dovoljno ulaznih parametara za planiranje vlastite infrastrukture za tretman industrijskih otpadnih voda.

Plan upravljanja otpadom treba dopuniti aktivnostima nadzora, kontrole i evidencije odlaganja otpada na odlagalište Rača, bez obzira ko je vlasnik zemljišta. U tekstu okolinske dozvole treba obuhvatiti odlaganje otpada, kako na odlagalište Rača, tako i u krugu pogona (u krugu pogona "privremeno" je uskladišteno 90.349 tona granulirane troske i 111.840 tona konvertorske troske).

Svjесni smo značaja kompanije ArcelorMittal za ekonomiju Federacije BiH, i ne tražimo da se obustavi proizvodnja, ali smatramo da je 16,5 godina od dokapitalizacije i 13 godina od pokretanja integralne proizvodnje bilo više nego dovoljno da se rad ovih postrojenja dovede u zakonom propisane granice.

U Zenici, 11.3.2021.

Predsjednik udruženja Eko forum Zenica
Zlatan Alibegović

